

הר האפר

מטקסי שרפת המתים בהודו ובנפאל, לא נעים להודות, למדו פרופ' זהר עמר מאוניברסיטת בראיילן ואנשי מכון המקדש כיצד נכון לשרוף את הפרה האדומה, ומניסוי שערכו לאחרונה הבינו שפרה אחת כזו עשויה להספיק לטהרתם של מאות מיליארי טמאים, לא פחות

במכון המקדש מתקדמים לקראת הפקת פרה אדומה בימינו, תהליך שפסק לפני קרוב לאלפיים שנה וטרם חודש. זה לא פשוט. אי שם ברמת הגולן מגדלים בשי נים האחרונות בשליחות מכון המקדש עדר פרות מזן אנגוס ארום אמריקני. "אין לנו בינתיים פרה כשרה ודאית", מודה הרב עדי ריה אריאל מהמכון. "קיימות בנדר עדי שתי עגלות פוטנציאליות בנות כחמישה חודשים, שלעת עתה יש להן גם שיער בעל גוונים בעייתיים מבחינה הלכתית, אבל לרבני הרפתנים קיימת היתכנות שהוא יהפוך לארום בהמשך, עד שיגיעו לגיל החלווטי - שנתיים ויום. כולנו מגששים באפלה בעניין הזה, כי מטבע הדברים עד היום איש לא התעניין בשינוי צבע שיער הפרה לאורך חייה".

עד שתתייצב הפרה המתאימה קיימות עוד לא מעט הכנות אחרות לקראת המעמד. אפר פרה אדומה, יש לזכור, הוא האמצעי שקבעה התורה לטהרה מטומאת מת. מטע אפר מהפרה פורז על גבי חביות עם מי מעיין, ומהן מזים בסך הכול כמה טיפות על אדם או כלים ששוחו אותה קורת גג עם המת ביום השלישי וביום השביעי לטהר רתם. לאחר מכן האדם טהור ורשאי להיכנס אל המקדש ולאכול מבשר הקרבנות, כהן רשאי לאכול חלה ותרומה - כאחוז מכלל היבול החקלאי בארץ, מאות אלפי טונות של תוצרת שמושלכת כיום לפח - ובכלים הטהורים אפשר להשתמש לצורך הכנתם ואכילתם של כל אלו.

הפרה צריכה להיות אדומה לגמרי, ואם קיימות בה אפילו שתי שערות שאינן אדום פות הצומחות ממקור צמיחה אחר, הרב מוסל אותה. זו הסיבה לכך שהפרה נדרה למדי. רק תשע פרות אדומות נשחטו בכל ההיסטוריה. כשסוּף־סוף ממצאה אתה כזו היא נלקחה אל מול פני המקדש בהר היחיים ושם נשרפה ונשרפה. את הפרה האדומה האחרונה שחט שם הכהן הגדול ישמעאל בן פיאבי בערך בשנת 60 לספירה, ואפרה הוזק מעמר עדו מאות שנים אחר כך, עד ראשית המאה הרביעית.

לאחרונה ערך מכון המקדש ניסוי בשי רפת הפרה האדומה, בשיטתו פרופ' זהר עמר מאוניברסיטת בראיילן. מכיוון שפרה אדומה אין עדיין, נלקחה לצורך התגלית הרטוב פרה "גילולה", אבל את שאר פרטי ההלהקה הקרקעיים שמרו בפרדנות. "ועי צים היו מסודרים שם", מתארת המשנה במסכת פרה (ג', ח') את המדרה העצומה שהוכנה לשרפת הפרה האדומה, "עצי ארז, זרם, אורנים וברשלים ועצי תאנה וליקו". פרופ' עמר מסביר שבתהליך שרפת הפרה האדומה נקבה המשנה בין השאר בשמותיהם של עצי המפיקים בתום השרפה את כמות האפר הגדולה ביותר. כל קמיוץ אפר כזה יאפשר את טהרתם של טמאים רבים מאוד לאורך שערות ואפילו מאות שנים.

לפי ניסוי מקדים יודע עמר לצייין שכי בשלמותה, מסת כשר שדורשת תפוקת חום חזקה וממושכת. למעשה, הרגם המי דמה הקרוב ביותר הוא הנהוג של שרפת גופות אדם בהודו ובנפאל, המתקיים במשך אלפי שנים, עד ימינו. סמוך לאתרי השרפה

ובתאנה 5.8 אחוזים, בכרוש 4.8 אחוזים ובאגוז המלך 4.5 אחוזים. במהלך שרפת הפרה, לפי מקורות חז"ל, הוסיפו למערך כה עצים נוספים, בעיקר חבילות של אוזב ואוזוביון. זאת, שוב, במטרה להרבות את האפר יקר המציאות. בדיקה שערך גילה עמר שאכן שני אלו מספקים בשרפתם כמות אפר רבה יותר מכל סוגי העצים האחרים שנבדקו - באוזב האפר הוא כ-8 אחוזים מהחומר המקורי, ובאוזוביון הרגול מטפסת הכמות עד ל-16 אחוזים.

מהניסויים התברר שממש כפי שהעיי דה המשנה, עץ התאנה הוא בעל תכתי נות המיטביות לבערה מכלל העצים שהיו שכיחים בארץ בעת העתיקה, והרב מסביר לרבניו מדוע העץ הזה נזכר בכל המקור רות. מרקם העץ סיבי, לרבני עמר, והוא ניצת קלות ומשמש לאחר הליקתו כדף דים כמאין בערה של שאר עצי המערכה. גם העצה נשרפת לגמרי לרמז דק ואיכותי - אם אפשר לכתוב כך את המוצר הזה - וכמעט אין צורך לסננו. כמות האפר שהוא מספק היא כאמור בלתי מבוטלת.

"הפרה האדומה", מציין עמר, "נשרפת בשלמותה, מסת כשר שדורשת תפוקת חום חזקה וממושכת. למעשה, הרגם המי דמה הקרוב ביותר הוא הנהוג של שרפת גופות אדם בהודו ובנפאל, המתקיים במשך אלפי שנים, עד ימינו. סמוך לאתרי השרפה

אפשר לראות ערמות עץ עצומות המשמשות לצורך כך". בשרשה התחוננה, מסיק עמר, לשרפת גופה של אדם בוגר במשקל עד 100 ק"ג נדרש עץ בכמות של כחצי טונה. השר פה מתקיימת בשטח פתוח וטמפרטורת האש בשיאה נעה בין 800 ל-1,000 מע" לות צלזיוס. בסוף התהליך לא נותר כמעט דבר מהחומר האורגני, אלא שריירי עצי מת מתפררות. בשיטות המודרניות של שרפת גופות, התהליך נעשה בכבש סגור שהטמפרטורות נוסקות בו עד ל-1,200 מעלות. שריירי העצמות עוברים כתישה ולבסוף מתקבל אפר בכמות ממוצעת של 4.2 ק"ג, כלומר בסך הכול כ-3.5 אחוזים מהגוף המקורי. לפי הנתונים שיער עמר של צורך שרפת פרה במשקל כחצי טונה נדרשים 2.5 טונות עץ, כ-5 ק"ג עץ לכל קילוגרם בשר.

מהניסויים התברר שממש כפי שהעידה המשנה, עץ התאנה הוא בעל התכונות המיטביות לבערה מכלל העצים שהיו שכיחים בארץ בעת העתיקה

עצים בצורה המתוארת במשנה: "עושיין אותה כמין מגדל ומפתחין בה חלונות וחי זיתנה של שלושה ענפי אוזב מצוי בתוך המדרה, שעמר מכנה "מערכה" על פי המקורות, נבנתה מגזעים שקוטרים הממוצע כ-20 ס"מ. הקורות הונחו שתי וערב בחי מישה מפלסים, והמרווח בין השורות של קומות הגזעים יצר מעין חלונות אורזורים שאפשרו לרוח המערבית ללבות היטב את האש. בחלק הרחב שפונה לכיוון מזרח מערב הונחו שתי השורות של הקורות והתחוננות, שאורכן שלושה מטרים, ואילו הקורות העי ליינות ביותר היו באורך 1.9 מטרים.

מגדל העץ הזה נבנה לפי המלצת המשנה מגזעים של "עץ שמו", שעמר נוהה עם אורן ירושלים, והחלל הפנימי מולא בשלש שכבות ראשית זרדים ומחטי אורן, שנועדו להצתה הראשונה; מעליהם גזעי עץ יבשים של תאנה, ששימשו כמאין שרפה לשכבה גילוינה; ולמעלה גזעי עצי אלון, בעלי תפוקת אש גבוהה וממושכת.

לצורך הניסוי נשחטה סמוך לשם פרה חולה, שנועדו להמתה, מוזן קטן יחסית שהיה שכיח בארץ בימי קדם. משקלה היה כ-270 ק"ג. במהלך השחיטה תורגלה הזאת הרם הנדרשת בעת שחיטת הפרה אדומה, מתוך כפי ידו של הכהן. את הפרה הו העלו לראש המגדל 12 המשתתפים בניסוי, באמצעות אלונקה מאולתרת.

הפרה הונחה שם תוך הקפדה דקדקנית על כללי הטקס שהתוו בהלכה: ראשה לדרום ופניה ורגליה לכיוון מערב. האש נייצתה במהירות, וכעבור כשעה, כשנבקעה כרס הפרה, שוחזר שלב נוסף בטקס המתואר בתורה: ענף ארז הלבנון ואגודות אוזב הכריז כים כולם בצמור בצבע בתולעת שני - כנימת מגן הגדלה על אלון מצוי - הושלכו אל תוך המדרה הגדולה: "נבקעה ועמר חוץ מגתה. נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת... והשליך לתוך שרפתה" (פרה ד', א').

הטמפרטורה המרבית של האש בחלוף כשעתיים, אחרי שוך הלהבות הגבוהות, עמדה על 940 מעלות. שרפת הפרה ארכה כסך הכל כחמש שעות, ואיסוף האפר נעשה לאחר כמה ימים, כאשר הוא התקרר. ומ כאן למסקנות: משקל העץ ששימש בשרפה, לא כולל הפרה עצמה, עמד על 1.4 טונות, אולם בסופו התמצה הכול באפר מנופה במי שקל 66 ק"ג שהצטבר ב"גת" - כ-4 אחוזים מכמות החומר הראשוני. מתוכם יש לשער ש-11 ק"ג בלבד הם של הפרה עצמה.

כמה טמאים יכולים להיטהר בעזרת האפר הזה? כל שנדרש לטהרה הוא לפזר קמיוץ מהאפר על פני חביות מי מעיין - מים חיים, בלשון התורה: "ומעריבין בו מעט מאפר הפרה", שיעור שייראה על פני המים, כתוב הרמב"ם. עמר מסיק שעדיף להשתמש לשם כך בכלים גדולים ולהקפיד שהאפר יהיה מנופה לחלקיקי אבקה דקה. "לדוג" מה, בחבית שמכילה 250 ליטר ושקוטר פיה הוא 60 ס"מ, די ב-0.2*0.3 גרם אפר לצורך הניסוי, גרם אפר בודד מספיק ללוקב אחר של מים חיים".

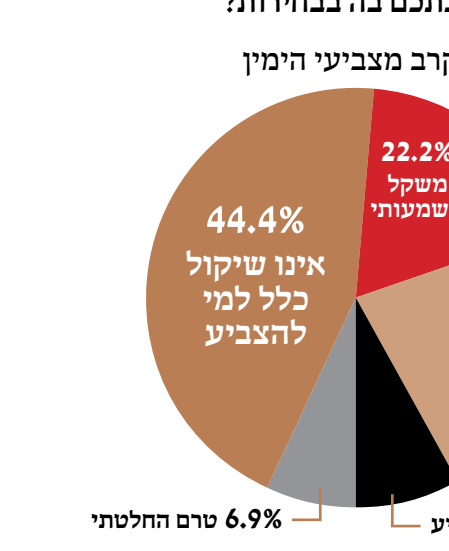
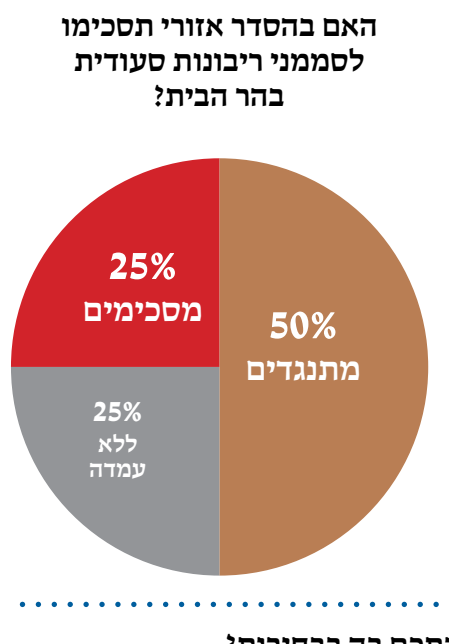
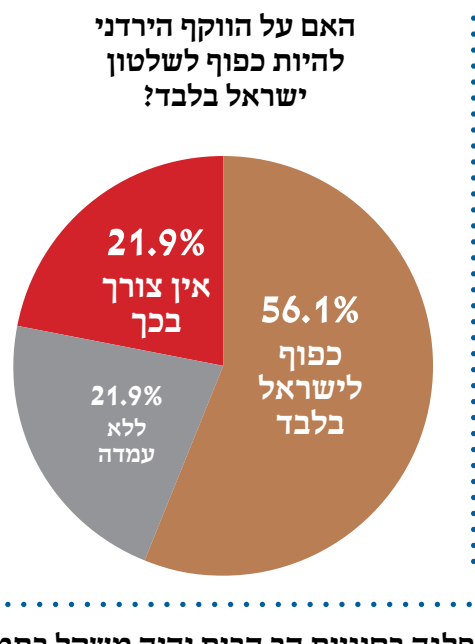
מכל אלו די בטיפה אחת, או בכמה טיפות בודדות, לטהרה של אדם, בגד או כלי - מוזין עליו שתייטשלוש טיפין, ואומר לו סהרת" (תנחומא, חוקת כ"ח). בניסוי שערך עמר עם אנשי המכון שכלו הללו אגודה של שלושה ענפי אוזב מצוי בתוך מים בעומק של סנטימטר או שניים. עמר היה את המים החיים הספוגים באזוב לתוך כלי, ועשר הזאות הביאו לכך שבכלי נמצאו מילימטר בודד בממוצע. הדבר הביא את עמר למסקנה שהזאת בודדת מצריכה 0.1 מילימטרים.

בתאם לכך חישוב פרופ' עמר שמי-הק"ג של אפר שרפת הפרה - לו הייתה אדומה תאמה ונשרפת כהלכתה בהר הווי תים - אפשר להוות על לא פחות מ-660 מיליארד טמאים. כל תוספת של טונה עץ אורזי יכולה להניב אפר שיספיק לכ-250 מיליארד הזאות נוספות. גם אם נניח שחלק ממימי מהמים החיים יתבזבו ולא ינגזלו עד תומם, או לחלופין נפזר ממיכות שרי נות אפר בכמות גדולה יותר על כל הבית מי מעיין, עדיין פרה יחידה תוכל לאפשר מספר עצום של הזאות טהרה כאלו.

כל זה מבהיר היטב מדוע אפר של פרה אחת כזו שרד עוד מאות שנים אחרי שהי מקדש עצמו היה לאפר ולאבק וירושלים הפכה לעיר אלילית. בעיני עורכי הניסוי, שחותרים בכל הכוח אל היעד המיוחל, יעד של חרות, לא מופרך כלל שבתוך שנים ספורות תהליך הטהרה הנשכה הזה יתחדש במלוא הקיטור.

74.7% מהציבור הישראלי להכיר בהר הבית כמקום קדוש ליהודים לפני שלושה שבועות פורסם פה סקר שמעיד על הרצון של רוב מוחלט בציונות הדתית לאפשר חופש פולחן בהר, והנה סקר שמוכיח שגם הציבור הכללי בישראל רוצה את הר הבית יהודי יותר

הסקר נערך בידי מכון הסקרים דירקוט פולס בקרב 247 נשאלים, המייצגים את האוכלוסיה הבודהי בישראל. טעות הדגימה: +6.5% בהסתברות של 95%

שלמה בן-צבי
על אלה עיני בוכייה
הרי את העונש ביום הזה חטפנו מבורא עולם במדבר בעוון בכייה של חינם. אם או, כשלא הייתה לנו מדינה ריבונית, כשלא הייתה לנו ירושלים, כשלא היה לנו את צה"ל, הכייה נחשבה "של חינם" - מה נאמר היום כאשר הכול בידינו, אך אנו ביוזמתנו נמנעים מלקום את העם במסעו הרחני. האם אין זו בכייה של חינם?
חורנו לירושלים, להר שהוא הבית, אף צבא ערבי לא באמת מאיים על נר כחותנו כאן - ובמקום לעשות אהנו ממשכים לבכות. ואי אפשר לא לחשוש מהכבי הוא תהליך לעשייה, שקל יותר לכבוש את הראש בין הרגליים ולהתייפח מאשר לכבוש את הלבבות ולהפח דרך לקדם את תודעת המקדש.
למשל, אפשר כבר היום, עוד בטרם מקדש וקרבנות, לחדש את העלייה לרגל. בלי לחכות לרבנים, בלי פסקי הלכה מסובכים - אפשר פשוט לקום ולהגיע. ממש כמו אלקנה בשעתו, שעוד בטרם מקדש ומלכות החל להניע את הגלגל לכיוון חידושם בעצם העלייה לרגל. אם נקבל על עצמנו כלל חובה של עלייה לרגל לירושלים ולהר, כל אחד עד המ קום המתאים לו, לראות ולהיראות - אין ספק שנעשה בכך צעד ממש להשבת הכינה להרה ולמקומה, וצעד פוליטי מעשי מאוד לחיזוק הריבונות היהודית במתחם ההר ובכל מרחבי העיר. הגיע הזמן לעלות.